

УДК 349.3:369.5 (477).001.73

А. В. Скоробагатько

**ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАХОДИ ЩОДО ЗАКОНОДАВЧОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ»:
ДОСЯГНЕННЯ ЧИ ПРОБЛЕМИ?**

Актуальність. Сьогодні в світі немає жодної держави, яка б повністю вирішила всі пенсійні проблеми. Свідчення цьому – в останні десятиліття в більшості економічно розвинених держав спостерігаються процеси реформування національних пенсійних систем. Україна в цьому питанні не є винятком, а очевидно накопичила таких проблем більше, ніж інші країни. Певна річ, пенсійна система може бути ефективною тільки за наявності у державі ефективної економіки. А оскільки в сфері економіки, та й взагалі в суспільстві, ми маємо проблем не менше, ніж у пенсійній системі, то слова Голови правління Пенсійного фонду України Б.О. Зайчука, що пенсійне забезпечення віддзеркалює низку проблем, які є в суспільстві [1, с. 5], є цілком доречними.

Прийняті Верховною Радою України 9 липня 2003 року два закони «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» і «Про недержавне пенсійне забезпечення» істотно оновили пенсійне законодавство і розпочали реформу пенсійного забезпечення, а також внесли зміни в окремі інститути галузі, але багато проблем ще залишилося неврегульованими. Тому цілком слушно зауважує професор Н.М. Хуторян, що ці закони далекі від досконалості, оскільки вони не реалізують того основного завдання, яке покладалося на пенсійну реформу – забезпечити гідне життя непрацездатних осіб [2, с. 311]. Практичне застосування цих законів, на думку вченої, призвело до різкої диспропорції в пенсійному забезпеченні осіб, які вийшли на пенсію до введення в дію цих законів, і осіб, які виходять на пенсію зараз. Фактично ж реформування солідарної системи звелось до запровадження нового механізму розрахунку пенсії, який значно погіршив умови нарахування пенсій або в деяких випадках взагалі не спрацьовує, оскільки розмір мінімальної пенсії досить часто є вищим за розмір пенсії, розрахованої із заробітної плати.

Про наявність невирішених пенсійних питань та їх напруженість у суспільстві свідчить і процес обговорення, прийняття та реалізації Закону України № 3668 від 8 липня 2011 року «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [3] (далі – Закон № 3668).

Аналіз останніх досліджень. Зауважимо, що останнім часом проблемам реформування пенсійного забезпечення приділяється певна увага в наукових працях таких вчених, як Н.Б. Болотіної, М.Д. Бойко, В.Я. Бурака, Г.С. Гончарової, М.І. Іншина, Л.І. Лазор, І.В. Оклей, С.М. Прилипка, І.М. Сироти, С.М. Синчук, Б.І. Сташківа, Н.М. Хуторян, М.М. Шумила, О.Н. Ярошенка. Проте до цього часу в дослідженнях вчених ще не знайшли правової оцінки ряд положень Закону № 3668, яким покладено початок другого етапу пенсійної реформи та розпочато роботу з уніфікації пенсійного законодавства.

Мета. У зв'язку з вищезазначеним виникає необхідність аналізу внесених цим Законом змін у діюче пенсійне законодавство та висловити своє бачення подальшого реформування пенсійної системи в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нині всім відомо, що в Законі № 3668 прописане підвищення пенсійного віку: жінкам – поетапно до 60 років, держаним службовцям чоловікам – до 62 років¹, також збільшено вік призначення державної соціальної допомоги жінкам, які не набули права на пенсію – до 63 років [4], та ще багато як незначних, так і вагомих нововведень, та, відповідно, внесені зміни у 22 законодавчі акти, що, на думку урядовців, має вдосконалити законодавче забезпечення наступного етапу пенсійної реформи.

У нормах Закону № 3668, зокрема, було підвищено вимоги як до страхового, так і до спеціального стажу. Нормативна тривалість страхового стажу, необхідного для одержання повної пенсії на загальних підставах за віком, збільшилася на десять років і відповідно складає: жінкам – 30 років, чоловікам – 35 років. Мінімальна тривалість страхового стажу, необхідного для призначення пенсії за віком, збільшена до 15 років (у попередній редакції – 5 років).

Більш високі вимоги пред'являються й до спеціального стажу (вслуги років). Так, заслуга військовослужбовцям, необхідна для одержання пенсії, поетапно зростає з 20 до 25 років і обчислюється в календарному вираженні. Це особливо гостро відчують такі категорії: льотчики, спецназівці, службовці аеромобільних військ та ін. До 20 календарних років (проти нинішніх 15 років) зростає заслуга для військовослужбовців, що звільняються у зв'язку з реформуванням Збройних сил України. Збільшився й спеціальний стаж для призначення пенсії прокурорським працівникам – з 20 до 25 років, у тому числі на посадах прокурорів і слідчих прокуратури – з 10 до 15 років.

У законі передбачено фінансове заохочення для тих осіб, які після досягнення пенсійного віку без оформлення пенсії продовжують свою професійну діяльність. Ціна цього нововведення доволі суттєва – підвищення розміру пенсії за кожний місяць більш пізнього виходу на пенсію на 0,5% у межах перших п'яти років відстрочення, а відстрочення виходу на пенсію більш як на п'ять років за кожний місяць підвищує розмір пенсії на 0,75%. Але, як свідчить практика, ця норма громадянами не сприймається і фактично не діє.

Суттєвими, як нам вважається, є внесені зміни та доповнення до ряду статей Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» та введення нової статті – 201. Нові положення сприятимуть гарантованості обліку пенсійних коштів учасників недержавних пенсійних фондів, оперативному отриманню ліцензії на надання послуг у накопичувальній системі пенсійного страхування, підвищенню вимог при відборі адміністратора, компанії з управління пенсійними активами та зберігача пенсійного фонду, що у свою чергу сприятиме більш активному впровадженню третього рівня пенсійної системи – недержавного пенсійного забезпечення.

¹У Законі закріплений механізм підвищення віку виходу на пенсію щорічно на 6 місяців та пов'язується з роком народження особи.

Проте внесені зміни до пенсійного законодавства не зробили пенсійну систему прозорою і справедливою, а навпаки – погіршили умови призначення пенсій значній кількості громадян, також запропоновані зміни не ліквідували суттєву нерівність прав громадян на пенсію за професійною ознакою. Так, зокрема, державні службовці, народні депутати, прокурори, судді, наукові працівники, журналісти та деякі інші категорії продовжують одержувати значно більші пенсії та отримують їх за іншими правилами, при цьому сплачуючи майже такі самі страхові внески, що й інші працівники. Збереження для окремих категорій громадян спеціальних пенсійних програм, якими встановлені відмінні від загальних умови пенсійного забезпечення, породжують диспропорції у пенсійному забезпеченні. І, незважаючи на будь-які аргументи, висловлювані на захист цієї несправедливості, таке нехтування положенням ст. 24 Конституції України, яка гарантує рівність прав громадян, руйнує уявлення в суспільстві про справедливість.

Чимало проблем нині залишається і в правовому регулюванні пенсій за вислугу років та за віком на пільгових умовах. Якщо залишити все, як є, то ті особи, які працюють у відповідних галузях, ніколи не матимуть гідної пенсії. Але, на жаль, питання вдосконалення призначення цих видів пенсій (а це пенсії особам, які працювали у важких, шкідливих, небезпечних умовах) не знайшли відповідного врегулювання в положеннях Закону № 3668.

Враховуючи те, що обсяг статті обмежений, то в подальшому ми зосередимо увагу на найбільш болючому для суспільства питанні – підвищенні пенсійного віку, оскільки це стосується більшості громадян України, яким призначаються пенсії як на загальних підставах, так і за нормами спеціальних законів, а також висловимо своє бачення щодо подальшого вдосконалення пенсійного законодавства, зокрема, і в питанні правого регулювання віку виходу на пенсію.

Як показує досвід реформування пенсійної системи, у пенсійному забезпеченні другорядних питань не існує. А питання пенсійного віку в сучасних умовах проведення реформи, на наш погляд, безумовно, є першочерговим, оскільки, як справедливо відзначає І. Шклярська, пенсійний вік є одним із ключових питань у будь-якій системі пенсійного забезпечення. Він виступає своєрідним індикатором ступеня фінансової стабільності пенсійної системи, соціальної справедливості в суспільстві [5, 9]. А за часів ринкових перетворень, в умовах складної демографічної ситуації питання підвищення пенсійного віку в нашій державі стало найбільш актуальним, тому що вік є важливим чинником функціонування всієї системи пенсійного забезпечення, визначає співвідношення чисельності пенсіонерів і осіб зайнятих у виробництві та суттєво впливає на збалансованість бюджету Пенсійного фонду.

Проте ми сьогодні можемо стверджувати про відсутність наукового підходу при визначенні віку виходу на пенсію як в європейських державах, так і в Україні. Фактично в усіх країнах є законодавчо визначений пенсійний вік, але вік в кожній країні встановлюється по-різному та коливається від 55 до 67 років [6, с. 136]. А запропонований у Законі № 3668 механізм підвищення пенсійного віку, на наше переконання, не є обґрунтованим і не вирішує в повній мірі цього проблемного для суспільства питання.

Загальновідомо, що календарний вік людини не збігається з так званим біологічним, який є показником фактичної життєздатності всіх систем організму. Як

пояснює член-кореспондент Академії медичних наук України В. В. Безруков, розбіжність біологічного віку з календарним в українців пояснюється тим, що біологічний вік залежить не лише від стану організму і спадковості, але й від харчування, способу життя, умов праці та навколишнього середовища [7, 6]. До цього можна додати ще і недосконалість організації системи охорони здоров'я, відсутність здорових традицій у більшості населення та широке розповсюдження шкідливих звичок. Оскільки зазначені вченим умови дуже різняться в різних верствах населення, то й у визначенні віку виходу на пенсію це має бути враховано законодавцем, особливо необхідно звертати увагу на умови праці та умов навколишнього середовища. Звичайно, умови праці шахтаря суттєво відрізняються від умов праці слюсаря чи токаря.

Звернемо увагу на ще один важливий момент досліджуваного питання. Так, у науковій літературі досить спірним залишається питання про вирівнювання пенсійного віку чоловіків і жінок, а інтеграція в міжнародне співтовариство останнім часом ще більше підсилює цю тенденцію. На нашу думку, диференціація правового регулювання пенсійного забезпечення жінок необхідна в силу специфічних життєвих функцій, властивих винятково жінкам. Це значимість материнства та його внесок у розвиток і виховання дитини. При цьому диференціація пенсійного забезпечення жінок зовсім не означає дискримінацію прав чоловіків, скоріше навпаки – говорить про рівноправність чоловіків і жінок.

У піднятті пенсійного віку ряд експертів і науковців убачають єдиний спосіб уникнути краху пенсійної системи, який давно назріває у зв'язку з ускладненням демографічної ситуації й старінням населення. Але необхідно розуміти, що збільшення пенсійного віку не зменшить навантаження, яке несуть платники пенсійних внесків. Зростання пропозиції праці осіб похилого віку, в результаті більш пізнього строку виходу на пенсію, без відповідного попиту на працю може привести лише до перерозподілу праці між молодими і похилими працівниками на користь останніх; перерозподілу сукупних трудових доходів на користь похилих працівників. У результаті база, на яку нараховуються пенсійні внески, а саме – сукупна заробітна плата в країні, не змінюється [8, с. 65]. Схожу точку зору висловлює експерт Міжнародного центру досліджень О. Жолудь, що підвищення пенсійного віку не є панацеєю у короткотерміновому періоді, бо лише незначна частина жінок виходить щороку порівняно уже з наявною кількістю жінок-пенсіонерів. Це миттєво не вплине на видатки Пенсійного фонду, більш-менш відчутний результат наступить не одразу після його запровадження... [9, с. 14].

На наш погляд, збільшення пенсійного віку – питання беззаперечне, але його потрібно було б провести в два етапи, тим самим подовжити час виконання цього рішення. На першому етапі: протягом 10 років збільшувати вік виходу на пенсію кожний рік на 6 місяців як для чоловіків, так і для жінок. Таким чином, вік виходу на пенсію мав стати для жінок – 60 років (пропонована схема вже діє з 01.10.11 р.), а для чоловіків – 65 років. Оскільки, відповідно до ст. 15 Конвенції МОП 1967 року «Про допомоги по інвалідності, старості та в разі втрати годувальника» вік для призначення пенсій не повинен перевищувати 65 років, а право встановлювати більш високий віковий ценз надається компетентному державному органу [10, с. 849].

Отже, 65 років в даному випадку передбачається як міжнародний стандарт пенсійного віку. А на другому етапі необхідно підвищити вік виходу на пенсію для жінок до 63 років. Але вважаємо, що при збільшенні пенсійного віку жінкам (незалежно, чи призначається пенсія на загальних підставах чи за нормами спеціальних законів) його необхідно диференціювати з урахуванням кількості народжених і вихованих дітей. А в нинішніх умовах демографічної кризи доцільно застосувати наступну схему: жінкам, які народили й виховали до 8 років 5 і більше дітей, знизити вік виходу на пенсію на 10 років, відповідно тим, які мають 4 дітей, на 8 років, 3 дітей – на 6 років, 2 дітей – на 3 роки [11]. Але питання підвищення пенсійного віку доцільно було б ставити тільки разом з вирішенням питань покращення умов праці та побуту, збільшення середньої тривалості життя та збереження працездатності в більш похилому віці.

Можливо, при вирішенні питання віку в пенсійному забезпеченні варто враховувати й інші точки зору науковців на цю проблему. Зокрема, цікавою є думка Л.І. Проніної про заміну твердої вимоги пенсійного віку на «гнучкий», шляхом установлення вікового інтервалу виходу на пенсію за умови вироблення необхідного страхового стажу. Але введення гнучкої вікової границі пенсійного віку має визначатися з урахуванням стану економіки, тривалості життя в країні, стимулюванням виходу на пенсію в більш пізньому віці та ряду інших факторів. В українському законодавстві є приклади законодавчого встановлення гнучкої вікової границі. Так, гнучкий пенсійний вік визначається в пенсійному контракті, яким регулюється призначення пенсії в недержавній пенсійній системі. Пенсійний вік визначається учасниками пенсійного фонду і не може бути меншим за загальний пенсійний вік, але не більш як на 10 років. Проте за бажанням учасника фонду вік може бути більшим за загальнозстановлений в державі [12].

На нашу думку, у вирішенні питання пенсійного віку має бути комплексний підхід, тобто треба працювати над заходами з підвищення тривалості життя, охорони праці, запровадження медичного страхування, розширення зайнятості, перепідготовки кадрів з урахуванням вікових особливостей. Певна річ, в умовах ринкової економіки потрібний новий підхід для визначення вікової границі пенсійного забезпечення. Законодавцю необхідно розуміти, що розширення пенсійних пільг повинне бути припинене. Вирівнювання матеріального стану громадян, коригування демографічної ситуації в країні, вирішення проблем трудових ресурсів і інших загальнодержавних і регіональних завдань необхідно вирішувати не за допомогою встановлення нових пільг, а за допомогою інших засобів, зокрема, підвищення оплати праці, виведення заробітної плати з тіні, закріплення розумної системи оподаткування і т. д.

Висновки. Проведений нами аналіз деяких положень Закону № 3668 дозволяє стверджувати, що другий етап реформування пенсійної системи значною більшістю населення не був належно сприйнятим, а отже розпочався неефективно. Тому, з нашої точки зору, в подальшому реформуванні важливо врахувати такі аспекти:

1. У сучасних умовах для України найбільш прийнятною є багаторівнева пенсійна система. Враховуючи це, в подальшому пенсійну реформу необхідно проводити комплексно, за трьома напрямками: реформування солідарної системи, створення

обов'язкової накопичувальної системи та розвиток добровільної накопичувальної системи. Багаторівнева пенсійна система – це реальний шлях до підвищення рівня пенсійного забезпечення, шлях до зближення співвідношення між середніми розмірами пенсій і отримуваної під час роботи заробітної плати.

2. Для діючої пенсійної системи характерна наявність пільгових пенсій, що призначаються раніше загальностановленого пенсійного віку залежно від характеру й умов праці. Зараз гостро виникла необхідність переведення зазначених пенсій у категорію «професійних пенсійних систем». Створення таких систем: по-перше, сприятиме мінімізації професійного ризику а також компенсації його наслідків; по-друге, усуне фактори соціальної несправедливості, перерозподілу коштів Пенсійного фонду на користь пільгових категорій. Важливо зауважити, оскільки пільгові пенсії призначаються за роботу із шкідливими та важкими умовами праці, то необхідно змінити умови нарахування цього виду пенсій, наблизивши їх до рівня пенсій за вислугу років, які призначаються за нормами спеціальних законів. Іншим варіантом вирішення цього питання може бути нарахування пенсій у розмірі до 80% від середньої заробітної плати, як це передбачено ст. 8 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» [13].

3. Пенсійна система, насамперед, повинна бути справедливою, тобто розмір пенсії кожного працівника, не залежно від його статусу, займаної посади, повинен залежати в першу чергу від тривалості стажу й розміру заробітної плати. Необхідно відновити порушений в пенсійній системі принцип соціальної справедливості, оскільки в чинних законах закріплені нерівні умови призначення пенсій для різних категорій осіб (особливо за професійною ознакою), що є елементом дискримінації. Основним фактором диференціації в пенсійному забезпеченні в даний час є закони, за якими пенсії призначаються, страхові принципи підміняються підвищенням пенсій за категоріальними ознаками, що зумовлює посилення залежності пенсійної системи від державного бюджету. Необхідно чітко визначити, науково обґрунтувати та законодавчо закріпити критерії диференціації пенсійного забезпечення.

4. Пенсійне реформування вимагає ретельної підготовчої роботи, системного законодавчого супроводу, постійного узгодження різноманітних аспектів нової пенсійної системи. Велика кількість нормативних актів, які регулюють порядок призначення пенсій, не сприяє їх чіткому застосуванню на практиці. Так, наприклад, при призначенні пільгових пенсій чи пенсій за вислугу років одночасно застосовуються норми двох законів: умови, які визначають право на пенсію, закріплені у Законі України «Про пенсійне забезпечення», а порядок визначення заробітної плати для обчислення пенсії, визначення розмірів пенсій, закріплені у Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». У період реформування пенсійної системи, на нашу думку, необхідно продовжити уніфікацію законодавства, затвердивши єдиний нормативний акт. На теперішній час таким актом має бути Пенсійний кодекс України, який би на найвищому рівні врегулював усю сукупність відносин у цій сфері.

5. Реформування пенсійної системи в найближчій перспективі повинне бути націлене на підвищення її збалансованості й фінансової стабільності. Вирішувати на сучасному етапі проблему підвищення розмірів пенсій необхідно тільки в ком-

плексі з підвищенням заробітної плати, тому що основним джерелом формування бюджету Пенсійного фонду є надходження з нарахувань на фонд заробітної плати. Будь-які інші рішення – це тільки тимчасові півзаходи. Саме тому створення нових робочих місць, зріст заробітної плати й легалізація її виплати є головною передумовою для підвищення розмірів пенсій.

6. У найближчі строки уряд має запровадити другий рівень пенсійного забезпечення, не обов'язково чекати того часу, коли бюджет Пенсійного фонду буде бездефіцитним (за попередніми розрахунками це може статися у 2013-2014 роках). А як не станеться, то ще скільки років зволікати? Ми вважаємо, що при настанні стабільності в економіці, при зростанні ВВП другий рівень пенсійного забезпечення необхідно впроваджувати. При введенні другого рівня державі необхідно виконати такі завдання: створити відповідні умови та гарантувати збереження накопичених громадянами коштів; мінімізувати витрати на адміністрування другого рівня; вдосконалити систему персоналізованого обліку; провести масштабну легалізацію заробітних плат та ринку праці; розробити технологію обліку інвестиційного доходу та його розподілу на індивідуальні накопичувальні рахунки; страхові внески повинні спрямовуватися до тих галузей економіки, які зможуть забезпечити інвестиційний дохід, що буде перевищувати рівень інфляції; організувати чітке інформування населення, щоб люди знали, куди вкладати гроші, в які пенсійні фонди, куди будуть інвестуватися їхні кошти. Важливо, щоб люди зрозуміли, звідки беруться кошти на фінансування їх пенсій, які механізми в цьому задіяні.

7. У процесі проведення пенсійної реформи в Україні необхідно чітко визначитися з впровадженням недержавного пенсійного забезпечення. Держава має сприяти впровадженню професійних та корпоративних фондів. Як свідчить досвід країн з розвинутою ринковою економікою, недержавне пенсійне страхування є не тільки однією з ключових ланок національної системи соціального забезпечення, а й суттєвим важелем макроекономічного регулювання та фінансової стабілізації, що особливо важливо для України за умов сучасного трансформаційного періоду [14, с. 119]. Це надасть можливість підвищити рівень пенсійного забезпечення, саме тому корпоративні програми пенсійного забезпечення, в яких закладена паритетна пенсійна основа, є перспективними.

Врахування ж вищевикладених аспектів, на наш погляд, сприятиме покращенню пенсійного забезпечення громадян України та вдосконаленню чинного пенсійного законодавства. Але ще раз наголосимо: без детінізації економіки, збільшення кількості робочих місць великих змін як у наповненні бюджету Пенсійного фонду, так і в рівні забезпечення не буде. Держава має забезпечити сприятливі умови для розвитку легального трудового сектору.

Література

1. Тихоненко Н. Держава не дасть спекулювати на чорнобильських пенсіях // Вісник Пенсійного фонду України. – № 12 (114). – 2011. – С. 5–6.
2. Хуторян Н.М. Нова пенсійна реформа чи наступ на пенсійні права громадян України? // Правова держава. Випуск 22. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. – С. 311–316.
3. «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи»: Закон України від 8 липня 2011 року – Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 12–13. – Ст. 82.

4. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають прав на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18 травня 2004 року // Офіційний вісник України. – 2004. – № 24. – Ст. 1579.
5. Шклярська І. Підвищення пенсійного віку: за і проти / Вісник Пенсійного фонду України. – 2003. – № 4(10). – С. 9–10.
6. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні : монографія / Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, М.П. Стадник та ін. – К. : Ін Юре, 2012. – 540 с.
7. Данильчук П. / Пенсионный возраст: мнение ученого // Пенсионный курьер – С. 6.
8. Мортіков В. Пенсійне забезпечення і зайнятість / В. Мортіков // Економіка України. – 2000. – № 2. – С. 63–67.
9. Жолудь О. Головне – бюджет // Вісник Пенсійного фонду України. – 2011. – № 2(104). – С. 14.
10. Конвенції та рекомендації. Ухвалені міжнародною організацією праці. – 1965–1999. Том I, II Міжнародне бюро праці. Женева. – 1560 с.
11. А.В. Скоробагатко Про пенсійний вік в Україні // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління // Збірник наукових статей. Т. 12, вип. 25, ч. 2. – Одеса, 2009. – С. 152–159.
12. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 року № 1057 – IV // Відомості Верховної Ради України – 2003 – № 47-48. – Ст. 376.
13. Про підвищення престижності шахтарської праці: Закон України від 02.09.2008 № 345-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 42-43. – Ст. 293.
14. Сивак С. Організаційно-правові основи недержавного пенсійного забезпечення // Право України. – 1999. – № 1. – С. 119–121.

Анотація

Скоробагатко А. В. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи»: досягнення чи проблеми? – Стаття.

У статті висвітлюються проблеми реформування пенсійного забезпечення. Дана оцінка внесених змін у законодавство та запропоновані конкретні пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання пенсійного забезпечення в Україні на другому етапі пенсійної реформи.

Ключові слова: пенсійна реформа, державне соціальне страхування, пенсійний вік, страховий стаж.

Аннотация

Скоробагатко А. В. Закон Украины «О мероприятиях по законодательному обеспечению реформирования пенсионной системы»: достижение или проблемы? – Статья.

В статье освещаются проблемы реформирования пенсионного обеспечения. Дана оценка внесенных изменений в законодательство и внесены конкретные предложения относительно усовершенствования правового регулирования пенсионного обеспечения в Украине на втором этапе пенсионной реформы.

Ключевые слова: пенсионная реформа, государственное социальное страхование, пенсионный возраст, страховой стаж.

Summary

Skorobatko A. V. Law of Ukraine «Arrangements on law ful providing pension system reforming»: achievements or problems? – Article.

The article describes the problems of reforming pensions. This research project examines amendments to legislation and makes specified suggestions for improving legal regulation of pension support in Ukraine in the second stage of the pension reform.

Key words: pension reform, state social insurance, retirement age, the insurance period.